

Ενότητα 3.3.

Γυναικεία Επιχειρηματικότητα

Περίληψη Ενότητας:

Η ενίσχυση και υποστήριξη της Γυναικείας Επιχειρηματικότητας εντάσσεται στα προγράμματα δράσης και αποτελεί βασικό στόχο πολλών φορέων στήριξης της επιχειρηματικότητας κι αυτό γιατί ο ρόλος της γυναίκας και η συμμετοχή της στην ανάπτυξη είναι αναμφισβήτητα ιδιαίτερα σημαντικά.

3.3.1. ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Μερικά από τα προγράμματα, τα οποία έχουν λάβει χώρα στον τομέα της γυναικείας επιχειρηματικότητας, με στόχο την περαιτέρω ενίσχυσή της αναφέρονται επιγραμματικά στη συνέχεια:

α. Πρόγραμμα για την Ενίσχυση Γυναικείας Επιχειρηματικότητας, (Ε.Ο.Μ.Μ.Ε.Χ.)

β. Πρόγραμμα Ενίσχυσης Νέων Ελευθέρων Επαγγελματιών, (Ο.Α.Ε.Δ.)

γ. Προγράμματα που υλοποιούνται στο πλαίσιο της συνεργασίας του Ο.Α.Ε.Δ. με τη Γενική Γραμματεία Ισότητας

Οι άνεργες γυναίκες ωφελούνται μέσω των εξής προγραμμάτων:

- Πρόγραμμα επιχορήγησης για τη δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας
- Πρόγραμμα Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών
- Πρόγραμμα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας (stage)

Επιπλέον, μέσα στο πλαίσιο της πολιτικής που καθορίζεται από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας δραστηριοποιείται και το **Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι.)**, το οποίο έχει ως βασικό άξονα δραστηριότητας τη διεξαγωγή κοινωνικής έρευνας σε θέματα ισότητας των δύο φύλων και προώθησης των γυναικών σε όλους τους τομείς της πολιτικής κοινωνικής και οικονομικής ζωής.

Στις δραστηριότητες του Κ.Ε.Θ.Ι. εντάσσεται μεταξύ άλλων και η δικτύωση των δομών στήριξης της γυναικείας απασχόλησης στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ένας από τους στόχους του Κ.Ε.Θ.Ι. είναι και η τεκμηρίωση και παροχή πληροφόρησης για ζητήματα ισότητας των φύλων στην απασχόληση, την επιχειρηματικότητα και την κοινωνική ένταξη, καθώς και η υποστήριξη γυναικών για την προώθηση στην αγορά εργασίας.

Στα Κέντρα αυτά μπορούν να απευθυνθούν γυναίκες, οι οποίες:

- Είναι άνεργες και επιθυμούν να ενταχθούν ή να επανενταχθούν στην αγορά εργασίας
- Είναι εργαζόμενες και απειλούνται από ανεργία
- Επιθυμούν να δημιουργήσουν τη δική τους επιχείρηση
- Αντιμετωπίζουν προβλήματα κοινωνικής ένταξης

- Επιθυμούν να έχουν πληροφόρηση και συμβουλευτική σε θέματα κοινωνικής ένταξης, προσανατολισμού, σταδιοδρομίας, απασχόλησης και νομοθεσίας
- Ζητούν νομική βοήθεια

Ειδικότερα, όσον αφορά την επιχειρηματικότητα, τα Κέντρα Πληροφόρησης και Συμβουλευτικής Γυναικών του Κ.Ε.Θ.Ι. υποστηρίζουν την επιχειρηματική δραστηριότητα των γυναικών, παρέχοντας συμβουλευτικές υπηρεσίες επιχειρηματικότητας, νομική συμβουλευτική και πληροφόρηση σε εξατομικευμένες ή ομαδικές συναντήσεις των γυναικών, βασισμένες σε συγκεκριμένη μεθοδολογία, ενώ παράλληλα ο σύμβουλος συνεργάζεται με την ενδιαφερόμενη για τη διαμόρφωση επιχειρηματικού ή επαγγελματικού σχεδίου με μακροπρόθεσμο στόχο την ένταξη ή επανένταξή της στην αγορά εργασίας.

Τέλος, αναφορικά με το σημαντικό ρόλο που παίζουν οι γυναίκες στην ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας ιδιαίτερα στις τοπικές κοινωνίες, το Κ.Ε.Θ.Ι. ως φορέας στήριξης αναδεικνύει τη διάσταση της τοπικής ανάπτυξης και συμμετοχής των γυναικών, πληροφορεί, υποκινεί και στηρίζει τις τοπικές κοινωνίες και τις γυναίκες, παρέχει την απαραίτητη τεχνογνωσία για την εκμετάλλευση των ευκαιριών σε τοπικό επίπεδο και υποστηρίζει και συνοδεύει τη γυναίκα για όσο διάστημα εκείνη ορίζει.

3.3.2. ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Μετά την ένταξη της Ελλάδας στην Ε.Ε. το έτος 1981, οι γυναικείοι αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί έχουν αυξηθεί και εμπνέουν, ως μοντέλο συλλογικής επιχειρηματικής οργάνωσης, τις γυναίκες στην ύπαιθρο αλλά

και τις αυτοδιοικήσεις σε όλα τα επίπεδα (Περιφέρειες, Νομαρχίες και Δήμοι) ανά την Ελλάδα, οι οποίες βλέπουν τους γυναικείους συνεταιρισμούς ως **εργαλείο τοπικής ανάπτυξης**, με την κινητοποίηση των τοπικών πόρων και την ενεργοποίηση του γυναικείου στοιχείου.

Να σημειωθεί ότι δεν λείπουν και οι «**μικτοί**» **συνεταιρισμοί**, καθώς το οικονομικό ενδιαφέρον της δραστηριότητας ωθεί τους άνδρες να γίνονται μέλη των συνεταιρισμών αυτών. Όπως προκύπτει από έρευνα, ένα ποσοστό της τάξης του 18% είναι μικτοί συνεταιρισμοί, αν και σε όλα τα Διοικητικά Συμβούλια την πλειοψηφία διαθέτουν οι γυναίκες. Η πλειοψηφία των συνεταιρισμών στους οποίους συμμετέχουν άνδρες είναι νεαρής ηλικίας και γίνεται «χρήση» του νομοθετικού πλαισίου που απαγορεύει τις διακρίσεις φύλου.

Η εκπαίδευση ενός αρκετά μεγάλου ποσοστού (72%) των μελών των γυναικείων αγροτουριστικών και αγροβιοτεχνικών συνεταιρισμών θεωρείται ελλιπής. Για το λόγο αυτό, επιβάλλεται ο σχεδιασμός προγραμμάτων κατάρτισης για την ανάπτυξη δεξιοτήτων προσαρμοσμένων στις τοπικές ανάγκες και δραστηριότητες των γυναικών (Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, 2000).

Από το σύνολο των γυναικείων αγροτουριστικών, αγροβιοτεχνικών και αγροοικοτεχνικών συνεταιρισμών, **μόνον ο ένας στους πέντε** (ποσοστό 20%) ασχολείται με την υποδοχή και φιλοξενία τουριστών, διαθέτοντας δωμάτια είτε σε ξενώνες είτε σε δωμάτια στα σπίτια των μελών. Αυτό αποδίδεται στο σχετικά **υψηλό κόστος της επένδυσης**, που απαιτούν τα αγροτουριστικά καταλύματα αλλά και στο αναγκαίο κόστος **συντήρησης**

και **λειτουργίας**, καθώς και στην πολιτική που ακολουθείται σχετικά με τη χορήγηση νέων αδειών λειτουργίας.

Αναφορικά με τις επενδύσεις, που απαιτούν σημαντικά διαθέσιμα κεφάλαια, φαίνεται αυτές να ενδιαφέρουν τις γυναίκες που, ίσως, αρχίζουν να κατανοούν ότι το μέλλον βρίσκεται στην υιοθέτηση μιας «επαγγελματικής» και περισσότερο, επιχειρηματικής συμπεριφοράς, η οποία, χωρίς να θίγει την παράδοση και την ιδιαιτερότητα των προϊόντων και των υπηρεσιών τους, μπορεί να οδηγήσει σε καλύτερα οικονομικά αποτελέσματα. Έτσι, προτεραιότητες επενδυτικού ενδιαφέροντος αποτελούν καταλύματα, ξενώνες, εστιατόρια, catering και εργαστήρια και καταστήματα πώλησης των προϊόντων τους.

Στο σημείο αυτό, αξίζει να γίνει αναφορά **στο σκοπό και στις δραστηριότητες της Ένωσης Αγροτουριστικών, Βιοτεχνικών και Οικοτεχνικών Συνεταιρισμών Ελλάδος**, που είναι το πανελλήνιο **όργανο εκπροσώπησής τους**, όπως αναφέρονται στο καταστατικό της που συντάχθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2810/2000.

Οι Γυναικείοι Συνεταιρισμοί εμπνέουν ως μοντέλο τις γυναίκες αλλά και τις Περιφέρειες, τις Νομαρχίες και τις Τοπικές Αυτοδιοικήσεις σε όλη την Ελλάδα, οι οποίοι βλέπουν στους γυναικείους συνεταιρισμούς ένα εργαλείο τοπικής ανάπτυξης και ενεργοποίησης του γυναικείου πληθυσμού.

Οι Γυναικείοι Αγροτουριστικοί και Αγροοικοτεχνικοί Συνεταιρισμοί αντιμετωπίζουν σήμερα μερικά πρακτικά **προβλήματα**, όπως **οργανωτικά, γραφειοκρατικά, φορολογικά, επενδυτικά** κ.ά. τα οποία αν δε ξεπεραστούν σύντομα, θα οδηγήσουν σε περαιτέρω αποδυνάμωση

του ήδη αδύναμου Γυναικείου Συνεταιριστικού Κινήματος στη χώρα μας. Θεωρείται, επομένως, απαραίτητη η κατάλληλη υποστήριξη από όλους τους σχετιζόμενους φορείς και από τους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ώστε να επιλυθούν τα προβλήματα που προαναφέρθηκαν.

Οι φορείς της **Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης**, εξ ορισμού θεωρούνται οι πλέον **αρμόδιοι για την παροχή κινήτρων** στις γυναίκες, ώστε να αναλάβουν επιχειρηματικές δραστηριότητες. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, « [...] Οι δήμοι και οι κοινότητες αποτελούν τις απαραίτητες κοινωνικο-οικονομικές οντότητες, μέσα στις οποίες τα άτομα πρέπει να βρίσκουν την οικονομική και κοινωνική τους ολοκλήρωση» (Φαναριώτης, 1999). Υπό την έννοια αυτή, οι μονάδες Τοπικής Αυτοδιοίκησης θα πρέπει να είναι σε θέση να παρέχουν όλες τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την αποτελεσματική δραστηριοποίηση των ατόμων μέσα στα όριά τους, τόσο όσον αφορά τον οικονομικό όσο και στους λοιπούς τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας, οι οποίοι αποτελούν τις συνιστώσες ενός πλαισίου σύγχρονης διαβίωσης.

Όπως ήδη έχει αναφερθεί, η **Τοπική Αυτοδιοίκηση**, που «αντιπροσωπεύει» την τοπική κοινωνία, είναι **ο κατεξοχήν πολιτικός εκφραστής της τοπικής δυναμικής και μπορεί να γίνει και ο φορέας προγραμματισμού και υλοποίησης της τοπικής ανάπτυξης**, μιας και η τοπική αυτοδιοίκηση είναι η πιο αρμόδια πολιτική βαθμίδα για τον προγραμματισμό και την υλοποίηση κάθε αναπτυξιακού προγράμματος. (Μαϊστρος, 2000).

Η επιχειρηματικότητα αποτελεί το «κλειδί» για την οικονομική ανάπτυξη. Σε όλες τις χώρες της Ευρώπης, η αγροτική ανάπτυξη συνδέεται άμεσα με την επιχειρηματικότητα. Σε επίπεδο πολιτικής έχει παρατηρηθεί τα τελευταία χρόνια τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και στην Ελλάδα μία **έξαρση του ενδιαφέροντος για την αντιμετώπιση της περιορισμένης συμμετοχής των γυναικών στην επιχειρηματική δραστηριότητα**. Στόχος όλων των μέτρων πολιτικής είναι η **διευκόλυνση** των γυναικών στο ξεκίνημα μιας επιχείρησης, καθώς και η υποστήριξή τους στον εκσυγχρονισμό υφιστάμενων επιχειρήσεων.

Οι επιμέρους στόχοι των προγραμμάτων που σχεδιάζονται θα πρέπει να περιλαμβάνουν **υποστηρικτικές δράσεις** και συγκεκριμένα,

- Τεχνική βοήθεια για το σχεδιασμό και την υλοποίηση επιχειρηματικών σχεδίων, ενημέρωση για τις δυνατότητες χρηματοδότησης
- Παρακολούθηση της νέας επιχείρησης από ειδικούς συμβούλους στην αρχική περίοδο λειτουργίας της
- Οικονομική ενίσχυση (επιδοτούμενα δάνεια και επιχορηγήσεις) και συγκεκριμένες επιχειρηματικές δαπάνες

Προκειμένου οι δήμοι να μπορέσουν να συγκρατήσουν τον πληθυσμό τους, θα πρέπει να δώσουν κίνητρα στις γυναίκες, ώστε να αναλάβουν επιχειρηματικές δραστηριότητες. Ειδικότερα, θα μπορούσαν να υποβληθούν **προτάσεις** για ένταξη σε πρόγραμμα που αποσκοπούν στην **ανάπτυξη και υποστήριξη της επιχειρηματικότητας των γυναικών** στους οικονομικούς τομείς της **μεταποίησης**, του **εμπορίου** και του **τουρισμού**.

Σημαντική θα ήταν και η ένταξη σε προγράμματα για την ενίσχυση της **Νεανικής Επιχειρηματικότητας**, μέσω χρηματικών ενισχύσεων για τη δημιουργία μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

3.3.3 ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Η συμβολή των Γυναικείων Επιχειρήσεων είναι ιδιαίτερα **σημαντική** όσον αφορά την ενεργοποίηση και αξιοποίηση ενός σημαντικού αναπτυξιακού πόρου του γυναικείου εργατικού δυναμικού, αποτελώντας σημαντικό **αρωγό των προσπαθειών** που καταβάλλονται από **εθνικής πλευράς** με στόχο την **ενδυνάμωση** και την ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας. Με άλλα λόγια, η δημιουργία και λειτουργία των γυναικείων επιχειρήσεων αποσκοπούσε και εξακολουθεί να αποσκοπεί στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των γυναικών. Ως σημαντικότερο αποτέλεσμα αυτής της πρωτοβουλίας θεωρείται το αίσθημα ανεξαρτησίας, ικανοποίησης και επιτυχίας που διακατέχει τις γυναικείες αυτές ομάδες (Καλδής κ.ά., 2000).

Κατά συνέπεια, οι γυναίκες που αναπτύσσουν επιχειρηματικότητα, αποκτούν κοινωνική καταξίωση, αισθάνονται ικανές και για εργασίες πέραν του νοικοκυριού και αποκτούν μεγαλύτερη οικονομική ανεξαρτησία.

Για τον ενεργό ρόλο της γυναίκας στη διαδικασία της τοπικής επιχειρηματικότητας ανάπτυξης υπάρχουν τρεις τουλάχιστον λόγοι.

- Ο πρώτος είναι ιστορικός, δομικός

- Ο δεύτερος έχει να κάνει με τη γυναικεία ιδιοσυγκρασία και τη λειτουργία της μέσα στη μικρότερη κοινωνική ομάδα αμέσως μετά την οικογένεια
- Ο τρίτος εντοπίζεται στις μελλοντικές τάσεις νέων μορφών εργασίας (ευέλικτη εξειδίκευση)

3.3.4. ΒΙΩΣΙΜΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ – ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Στην Ελλάδα διαφαίνονται δυνατότητες εξέλιξης των αγροτουριστικών, αγροβιοτεχνικών και αγροοικοτεχνικών συνεταιρισμών μέσω επιχειρηματικών πρωτοβουλιών.

Πιθανοί **τρόποι** για την επίτευξη του σκοπού αυτού είναι οι παρακάτω.

- Ενεργή συμμετοχή όλων των μελών των Συνεταιρισμών στις δραστηριότητες και στις αποφάσεις, που αφορούν την πορεία των συνεταιρισμών
- Δημιουργία και προσφορά νέων αγροτουριστικών υπηρεσιών, ώστε να προσελκύσουν και άλλους επισκέπτες με πιο απαιτητικές προτιμήσεις. Ακόμη και τα ήδη προσφερόμενα προϊόντα πρέπει να είναι της ανώτερης δυνατής ποιότητας
- Προβολή της τοπικής παράδοσης και ανάδειξης της απaráμιλλης ομορφιάς της ελληνικής υπαίθρου
- Καλύτερη οργάνωση και επιχειρηματική διαχείριση των συνεταιρισμών, ώστε οι δραστηριότητες των γυναικών να αποδίδουν καρπούς

Επιπλέον, η **επιχορήγηση** που δίδεται για τη δημιουργία αγροτουριστικών, αγροβιοτεχνικών και αγροοικοτεχνικών μονάδων από τους διάφορους φορείς που ασχολούνται με το θέμα αυτό, πρέπει να **εγκρίνεται ύστερα από διασφάλιση** των ακόλουθων προϋποθέσεων.

- Να προηγείται σημαντική έρευνα και τεκμηρίωση τόσο για την επιλογή της τοποθεσίας όσο και για τις προϋποθέσεις βιωσιμότητας μιας τέτοιας επιχείρησης
- Να δημιουργείται η αναγκαία υποδομή, που να ανταποκρίνεται σε όλους τους κανόνες της σύγχρονης φιλοξενίας, ασφάλειας και υγιεινής, διαφορετικά οι επισκέπτες κινδυνεύουν να απογοητευθούν και η όλη προσπάθεια ενδέχεται να καταρρεύσει
- Να προηγείται παρακολούθηση ειδικών προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης σε πρακτικά θέματα τουριστικής φιλοξενίας, επιχειρηματικού μάρκετινγκ και μάρκετινγκ, από τα άτομα που πρόκειται να ασχοληθούν με αγροτουριστικές επιχειρήσεις, ανεξάρτητα από το μορφωτικό τους επίπεδο
- Να αναδεικνύεται ο αναγκαίος σεβασμός προς τον αρχιτεκτονικό και το φυσικό περίγυρο
- Να γίνεται παρακολούθηση από τον Ε.Ο.Τ., ώστε να διασφαλισθεί η συμμόρφωση και η τήρηση σε συγκεκριμένες προδιαγραφές τουριστικής ποιότητας που τέθηκαν για την αγροτουριστική επιχείρηση

Η τήρηση των ανωτέρω είναι δυνατόν να αποτελέσει ένα πολύ σημαντικό και επιτυχές βήμα στην εξελικτική πορεία των Αγροτουριστικών και Αγροβιοτεχνικών Συνεταιρισμών και Επιχειρήσεων για λόγους τόσο κοινωνικούς και οικονομικούς, όσο και πολιτισμικούς.

Όσον αφορά στους κοινωνικούς λόγους, οι γυναίκες – μέλη μπορεί να αποκτήσουν κοινωνική και οικογενειακή **αναγνώριση**, καθώς και προσωπικά ενδιαφέροντα, να γίνουν **αυτόνομες** και να αναπτύξουν τόσο τις **διαπροσωπικές τους σχέσεις** όσο και την **υπευθυνότητά** τους. Επιπλέον, σχετικά με τους οικονομικούς λόγους μπορεί να έχουν

περισσότερα οικονομικά οφέλη και να αποκτήσουν **συνυπευθυνότητα, επαγγελματική ταυτότητα, επαγγελματικές γνώσεις, καθώς και επαγγελματική εμπειρία**. Τέλος, μπορεί να διατηρηθεί και να αναδειχθεί η πολιτισμική κληρονομιά, ενώ παράλληλα να αυξηθεί το ποσοστό παραμονής των γυναικών στον αγροτικό χώρο.